

ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA INNOVACIYALAR ASOSIDA YO'LOVCHI TASHISHNI TASHKIL ETISH

S.Saparbaeva

G.Embergenova

№1 sonli kasb-hunar maktabi o'qituvchilari

Annotatsiya: Ushbu maqolada jamoat transporti shaxsiy transport bilan muayyan ziddiyatlarga duch keldi, bu esa yo'lovchiga ko'proq qulaylik yaratadi, avtotransport korxonalarini avtomobillarning tezliklarini meyorlash davrida harakat xavfsizligini ta'minlash va boshqa ko'pgina omillarni ham hisobga olishlari kerakligi. Bu esa, rejalashtirilgan tezlik real yo'l sharoiti imkon beradigan tezlikdan kichik bo'lsa, haydovchilar rejadagi qatnov vaqtidan qisqa vaqtda oxirgi bekatga etib borishlari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Shahar yo'llarining to'kisligi, jamoat transporti, utkazib berish tezligi, marshrutlash, kafolatlangan xizmat.

Jahon amaliyotida yo'lovchi tashish transport korxonalarini xizmat ko'rsatish sifati va mijozlarni ko'rsatiladigan xizmatlardan qoniqishiga ta'sir etuvchi omillarni hisobga olgan holda o'z faoliyatini mijozga yo'naltirgan marketing kontseptsiyalari asosida tashkil etganlar. Hozirgi vaqtda yo'lovchi tashish transporti xizmatlari sifatli boshqarishning xorijiy nazariyasi va amaliyotida uchta guruh mezonlari mavjud bo'lib, ular iste'molchi tomonidan qabul qilingan sifat ko'rsatkichlari, samaradorlik ko'rsatkichlari (xarajatlar va xizmatlar natijalari nisbati), natijaviy ko'rsatkichlardir (xizmat ko'rsatuvchi tashkilotning maqsadlari).

Jamoat transporti shaxsiy transport bilan muayyan ziddiyatlarga duch keldi, bu esa yo'lovchiga ko'proq qulaylik yaratadi. Biroq, shahar yo'llarining tirbandligi shunchalik kattaki, shaxsiy transportning yanada rivojlanishi uning yo'lovchilarni etkazib berish tezligidagi afzalliklarini amalga oshirishga imkon bermaydi, ayniqsa tig'iz soatlarda va shahar hayotining ba'zi jihatlarini, masalan tez tibbiy yordam va yong'in xavfsizligi xizmatlarining o'tishi, ko'chalarni tozalash va boshqalar. Yo'l harakati intensivligining oshishi shahar ekologiyasini ham yomonlashtiradi. Maykl Mair tomonidan esa transport xizmatlari bozorida maqsadli marketing strategiyalarini ishlab chiqish bo'yicha strategik tahlilda asosan uchta toifadagi omillarga ya'ni, birinchi toifaga umumiy foydalaniladigan yo'lovchilarni tashish xizmatlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlarni kiritadi: qamrov zonasi, qamrov zonasidagi aholi soni, qatnovlar soni, kilometr-soat va boshqalar. Ko'rsatkichlarning ikkinchi toifasi xizmatning samaradorligini aks ettiruvchi omillar qiritiladi va ular quyidagilarni ichiga oladi: taqdim etilayotgan xizmatlar hajmi (kishi boshiga tashriflar soni, soatiga qatnovlar soni); xizmatlarning sifati (tezlik, o'rtacha haydash oralig'i, baxtsiz hodisalar soni); xizmatlarning mavjudligi (transport tarmog'ining uzunligi 1 km 2 gacha, dam olish va ta'til kunlari ishlash). Ko'rsatkichlarning uchinchi toifasi esa transport operatsiyalari samaradorligini aks ettiruvchi omillar bo'lib, ular iqtisodiy ko'rsatkichlar (yo'nalish bo'yicha foydalanish xarajatlari), foydalanish

ko'rsatkichlari, transportdan vositalar foydalanish darajasi (transport vositalarining yuki, mashina kunlari, mashina kilometrlari), mehnat unumdorligi (har bir ishchiga yo'nalishlar soni), energiya samaradorligi, tariflar.

Tizimda innovatsion logistikaning asosiy vazifalari yo'lovchi tashish boshqaruvi quyidagilardan iborat:

- zamonaviy innovatsiyalarni yaratish va logistikani rivojlantirish transportlogistika tizimidagi oqim jarayonlarini boshqarish sohasidagi strategiyalar, iqtisodiy, matematik, statistik va boshqa samarali modellar;

- ilg'or tajribalarni ishlab chiqish, tizimlashtirish va qo'llash logistika sohasida innovatsion ishlarni amalga oshirish, shuningdek yaratish amalga oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi yo'lovchilarni boshqarish tizimining uyg'un ishlashi tashish, uni real rivojlanish sharoitlariga moslashtirish ishlaydigan transport tuzilmalari.

Transport xodimi hamyonbop narx va yuqori sifatli xizmat ko'rsatishda yo'lovchilarning turli talablarini to'liq qondiradigan yangi texnologiyalarni izlash yo'lidan bordi. Bu, birinchi navbatda, marshrutlarni tezda yaratish imkoniyatiga ega bo'lgan avtobus xizmatlariga taalluqlidir (muntazam yo'nalish, yarim ekspres, ekspres).

Biznes markaziga shaxsiy transportni qabul qilmasdan marshrut transportida xizmat ko'rsatish mumkin. Yirik shaharlar va biznes markazlari chegaralarida yo'lovchilar jamoat transportiga o'tadigan yakka tartibdagi transport vositalari uchun maxsus to'xtash joylari qurilmoqda. Shaharning qolgan qismida kam quvvatli yo'lovchi tashish xizmati aholiga kafolatlangan xizmat ko'rsatish tizimi bo'yicha amalga oshiriladi. Ushbu tizim uyma-uy xizmat ko'rsatishning yuqori sifatini taksi tashishga nisbatan 3-4 baravar past tariflar bilan birlashtiradi. Tarif yo'nalishdagi jamoat transporti tarifidan 2 baravar yuqori bo'lishi maqsadga muvofiqdir.

Ko'rib chiqilayotgan yo'lovchilarga kafolatlangan davlat xizmati ko'rsatish tizimining afzalliklari shundan iboratki, eshikdan-eshikkacha etkazib berish bekatga etib borish vaqtini qisqartiradi yoki yo'q qiladi, belgilangan manzilga to'g'ridan-to'g'ri borishni ta'minlaydi va yo'lovchilar haqidagi onlayn ma'lumotlar tufayli avtobus kutish vaqtini qisqartiradi. haydovchi bilan tizim va aloqa va uning harakatlarini nazorat qilish. Va, eng muhimi, etkazib berish muddati kafolatlanadi, chunki moslashuvchan marshrut qurilgan.

Aholiga kafolatli xizmat ko'rsatish tizimining umumiy tamoyili shundan iboratki, yo'lovchilarning turli xil dastlabki va joriy so'rovlari asosida qatnov yo'nalishlari bo'yicha tasodifiy taqsimlanadi, avtobuslarning egiluvchan yo'alishlari shakllantiriladi va sozlanadi, bunda avtobuslarning to'planishi va etkazib berilishi ta'minlanadi. Yo'lovchilarni belgilangan yo'lovchi muddatlarini hisobga olgan holda o'z manziliga etkazish.

Shu bilan birga, bunday tizim transport vositalaridan samarali foydalanish masalalarini hal qiladi. Eng samarali kombinatsiya - muntazam avtobuslar harakati bilan kafolatlangan davlat xizmati tizimi. Kechasi yoki bayram kunlari xuddi shu yo'nalishlarda faqat aholiga kafolatlangan xizmat ko'rsatish tizimi ishlay oladi.

Aholiga kafolatlangan xizmat ko'rsatish tizimida yo'lovchilarni yig'ish yo ko'p punktlardan (buyruqlar bo'yicha) yo'lovchilar guruhi uchun bitta umumiy punktga yoki ko'p punktdan bir nechta umumiy yonalishlarga yoki istalgan manzildagi ko'p punktlardan

amalgama oshiriladi. berilgan marshrutda joylashgan nuqta va hokazo. Birinchi variantga misol qilib, bir nechta mehmonxonalarda joylashgan turistlar guruhini ekskursiyaga chiqish uchun yig'ish mumkin. Uchinchi variant mamlakatimizda tobora keng tarqalib borayotgan mikroavtobus taksilari tomonidan amalga oshiriladi. Yo'nalishli taksilarning yo'nalishi odatda yo'lovchilarni yirik savdo markazlariga, temir yo'l yoki metro stantsiyalariga etkazib berish, shuningdek, kam yo'lovchilar oqimi soatlarida xizmat ko'rsatish bilan bog'liq.

Yo'lovchi tashishni boshqarish tizimi ham rivojlanayotgan logistika tizimi bo'lib, uning sifati ko'p hollarda logistika oqimlarini tartibga solish qobiliyatiga, shuningdek tizim elementlarining samarali o'zaro bog'lanishiga bevosita bog'liq bo'lib, bu ta'sir ko'rsatadi tizim sifatiga, yo'lovchilarga transport xizmatlarining narxi va darajasiga bevosita ta'sir qiladi. Yo'lovchilar oqimining ortishi va u bilan bog'liq boshqaruvdagi qiyinchiliklar zamonaviy logistika texnologiyalaridan foydalanishni va yo'lovchi tashishni boshqarish tizimiga innovatsion logistika tamoyillaridan foydalangan holda innovatsiyalarni joriy etishni talab qiladi. Innovatsion logistika samarali strategik rivojlanish dasturini ishlab chiqishga imkon beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Weber E. From Here to There: A Creative Guide to Making Public Transport the Way to Go. EMBARQ, 2011. URL: <http://www.indiaenvironment-portal.org>.

2. Чаплинскис Е.Г. Проблемы развития пассажирских перевозок // Вопросы науки и образования. 2018. № 10 (22). С. 52-56. 2. Каратаев Н.Д. Инновации в перевозках пассажиров наземным транспортом//Наука, техника и образование.2016.№ 5 (23). С.70-72. 2. Раззаков М.И. Применение информационной логистики на общественном транспорте // Наука, техника и образование. 2018. № 3 (44). С. 30-32..

3. Todd Litman «Reinventing Transportation; Exploring the Paradigm Shift Needed to Reconcile Sustainability and Transportation Objectives». Transportation Research Record 1670, Transportation Research Board (www.trb.org) (1999).